

Gyzyma ýazdym

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Gyzyma ýazdym GYZYMA ÝAZDYM

Jogabyny gözleýän soragymyz şu:

ABŞ-Günbatar Päkistanyň premýer-ministri Imran Hany nämüçin häkimiýetden çetleşdirdi?

Ýogsam bolmasa ABŞ-Günbatar üçin hemme zat gowy başlapdy: Bergi krizisini kabul edip alan we maliýe boşlugyny doldurmak islän **Imran Han** IMF bilen tegelek stolyň başyna geçdi. Yzyndan Bütindünýä banky ara sokuldy.

Kemer gysma býužeti mälim edildi. Parani-rupiýanyň hümmeti gaçyryldy. Salgytlar köpeldildi. Edara-kärhanalaryň işgärlерiniň sany kemeldildi. Edara-kärhanalarda üýtgeşmeler geçirildi we ş.m.

Şol ikiarada... **Financial Action Task Force** (FATF – Группа разработки финансовых мер борьбы с отмыванием денег) Päkistany ýaşyl sanawa aldy, terrorizmiň maliýe hemayatkäri baradaky kanunlaryna üýtgeşmeleri girizmek üçin birtopar işleri geçirmäge mejbur etdi. Imran Han islenilen 27 maddanyň 24-siniň kanunyny çykardy. **Hafiz Saidiň** liderligindäki «**Jemaat-ul Dawa**» gadagan edildi. BMG-nyň terrorçylar sanawyndaky Hafiz Said tussag edildi we ş.m.

Düýp mesele bular däldi.

Jogap üçin Päkistanyň ykdysady taryhyna gysgaça göz aýlamak gerek. Özem onuň Türkiýe bilen meñzeşligine häýran galarsyňyz. Men Päkistany ýazaýyn, siz Türkiýeniň gelejegine çyra tutuň!

• **DIÑE ÝIGRIMI IKI MAŞGALA**

Ençeme ýyllaryň dowamynda eksplutatirlenen we 1947-nji ýylда

garaşsyzlygyny alan Päkistanyň ykdysadyýeti umuman alanda ABŞ-Günbatar tarapyndan şekillendirildi. Ilkinji awtoulag we sement önemçiligi ýola goýuldy. Bularyň maliýe üpjünçiligi we ýarag importy üçin ýurt daşarky bergilere garaşly ýagdaýa getirildi.

Diňe 22 maşgala senagat pudagynyň 66%-ne, bank ugrunyň 87%-ne gözegçilik etmäge başlady.

Welaýatlaryň arasyndaky deňsizlik artdy – Gündogar Pakistan uçursyz garyplaşdy.

ABŞ-dan gelen pullar 1973-nji ýylyň nebit krizisi bilen peselensoň, Päkistanyň ykdysadyýetinde bolup geçen adatdan daşarylyk täze lideri häkimiýete getirdi: Zülfikar Ali Bhutto. Halk partiyasy adam başyna düşyän girdeji paýlanşygyndaky adalatsyzlygy ýok etmek üçin millileşdirmeye-sosialistik ykdysady syýasaty durmuşa geçirildi. Banklar, ätiýaçlandyrış şereketleri, bilim edaralary, agyr maşyn-gurluşyk, himiýa senagaty, elektrik industriýasy döwletiň eýeçiligege geçirildi. Ýadro maksatnamasy işlenip düzüldi.

Halk partiyasy 1977-nji ýylда harby döwlet agdarlyşygy arkaly häkimiýetden gyrakladıldy, Bhutto ölüm jezasy berildi!

Bizdäki «12-nji sentýabr agdarlyşygy» ýaly agdarlyşygy bilen neoliberalizm syýasaty durmuşa geçirildi, hususy eýeçilige geçildi we ş.m. (Hususy eýeçilige geçilişi we ýurduň iň baýlaryndan Manşa maşgalasy ýaly päkistanly «oligarhlar» hakda Günbatar metbugaty birem ýazmaýar!)

Päkistanda segseninji ýyllaryň ykdysadyýetindäki otnositel gowylaşma togsanynjy ýyllarda krizise öwrüldi. Garyplyk 18%-den 34%-e galdy. İşsizlik dolup-daşdy...

Yzyndan... Häkimiýete gelen «sagçy» Nawaz Sharif, «çepçi» Benazir Bhutto neoliberalizm syýasatyny dowam etdirdi. Päkistanda syýasat ideologiyanyň däl-de, şahslaryň üstünden dowam etdi durdy...

1999-njy ýylda Perwez Müşerrefiň ýolbaşçylygynda ýene harby döwlet agdarlysygy bolup geçdi. Agdarlysygyň ykdysady tutarygy şudy: agyr içerkى we daşatky bergiler, çakdanaşa maliýe boşlugu, barha artýan garyplyk-işsizlik we korrupsiýa...

• **BHUTTO we ŞERIF MAŞGALASY**

Müşerrefiň döwlet agdarlysygyndan soňra ýene Halk partiýasy (Benazir Bhuttonyň adamsy mülkdar «çepçi» Asyf Ali Zerdari) häkimiýete geldi. Soňra korrupsiýanyň çempiony «sagçy» «Musulman bieleleşigi» (Nawaz Sharifiň partiýasy) üçünji gezek häkimiýet başyna geldi.

Häkimiýete gelen IMF bilen tegelek stolyň başyna geçdi. Alynan pullary jübä urup, bergileri halkyň üstüne atdylar.

Ýazyp oturmagyň hajaty ýok; IMF bilen el gysyşylanda **«Standart & Poor's»** we **«Moody's Corporation»** ýaly halkara kredit degerlendirme kompaniyalary Päkistanyň ykdysadyyetiniň «ösüş ýolundadygyny» aýtdy! **«Economist»**, **«Forbes»**, **«Reuters»**, **«Bloomberg News»** Päkistanyň ykdysadyyetiniň Aziýanyň ýyldyzы bolmaga tarap ynamly öñe barýandygyny ýazdy.

Her döwürde bolşy ýaly bu döwürde-de (2002-2011) ýyllarda) ABŞ-dan alynan 18 milliard dollaryň 70%-i öñ alynan bergileriň prosentine gitdi! Galanyny syýasatçylar paýlaşdy! (Pakistan häzirem bergilerine ýylda 6 milliard dollar geçirýär.)

Günbatar metbugaty «Pakistan uçdy, gösterildi» diýse-de, Imran Hanam premýer-ministr bolan badyna IMF bilen gepleşikleri geçiräge mejbur boldy!

Eýsem:

«Çepçi» agtyk Bilawel Bhutto Zerdari we «sagçy» gyz Merýem Sharifiň bieleleşen «demokratik hereketi» Imran Hany näme sebäpli agdardy?

Birnäçe ýyl öñ ogly bilen birlikde korrupsiýada aýyplanyп jogapkärçilige çekilen Nawaz Sharifiň inisi Shahbaz Sharif nädip premýer-ministr boldy?

Ali Bhuttonyň döwlet eýeçiligine geçirme syýasatynyň

netijesinde maşgalasynyň emlägi – «Ittifak Holding»-iň döwletiň hasanyna geçirilendigi üçin syýasata giren Sharif maşgalasy şonça korrupsiýalara garamazdan nädip gaýtadan häkimiýete getirildi?

Şu gün gyzyma ýazanymy gelinim düşüner diýip umyt edýärin!

Şu ikiarada ýene... Imran Hanyň nämüçin agdarylandygy sowalynyň jogaby ýene ertire galdy.

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 13.04.2022 ý. Publisistika